

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo Udruženja Jugoslov. Učiteljstva — Poverjeništvo Ljubljana.

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljate je pošiljati franco.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak četrtek pop. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Za neorganizirane 40.— Din, za naročnike v inozemstvu 60.— Din letno. Posamezna številka po 1.— Din.

Za reklame notice, pojasnila, poslana, razpisne služb je plačati po 1 Din za vsako petit-vrsto. Priloge stanejo poleg poštne še 25 Din.

Telefon uredništva št. 312.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat 1 Din. Inzeratni davek posebej.

Oznanila sprejema upravništvo lista.

Članstvo ljubljanskega Poverjeništva UJU ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebej plačevati.

Naročnino, reklamacije, t. j. vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6./1.

Poštni čekovni urad št. 11.197.

Reklamacije so proste poštne.

Pred resnimi koraki.

Obup in nevzdržno stanje tirata državno uradnitvo do najskejnejših konsekvenc.

Te dni sta se zganili resno tudi obe centrali učiteljskega stanu v Beogradu, učiteljsko in profesorsko Udruženje.

Glavni odbor Udruženja Jugoslovanskega učiteljstva je izročil 15. t. m. predsedstvu narodne skupščine vladi in prosvetnemu ministrstvu predstavko, v kateri opozarja na težki in uprav bedni položaj nastavljenecv ljudskih šol.

V spomenici, ki je precej obširna, zahteva naj se hkrati s profesorskim vprašanjem reši in izboljša tudi položaj ljudskošolskega učiteljstva.

Udruženje zahteva, naj se to izboljšanje izvede v zmislu resolucij, ki jih je sprejel glavni odbor Udruženja jugoslovanskega učiteljstva in poslal vladi.

Ako vlada ne bo upoštevala teh upravičenih zahtev, bo sklicalo Udruženje velik shod vsega učiteljstva iz države, na katerem se bo sklenalo o naadlnem postopanju ljudskošolskega učiteljstva.

Mnogo dalj je že zadeva profesorjev. Oni so že sklenili, da izstopijo iz državne službe, starejši se pa puste upokojiti, če vlada ne bo takoj ugodila njihovim zahtevam. Predložili so vladi točne zahteve.

Vlada se je na večih sejah ministrskega sveta bavila s tem vprašanjem.

Dne 19. t. m. so dobili člani Udruženja profesorjev v Beogradu od prosvetnega ministristva akt, v katerem se zagotavlja, da bodo njihove zahteve rešene obenem z uradniškimi sploh.

Profesorji so nato sklicali zbor, na katerem so glasovali, ali naj stopijo v stavko že 21. t. m. ali šele po kongresu, ki se vrši enkrat pozneje. Pri tozadevnem glasovanju je prodrl predlog, naj se stavka začne že 21. maja.

Koraki, do katerih je vlada pritirala, lahko rečemo najidealnejši stan med vse-

mj stanovi, so znak skrajno nezdravil razmer.

Kako se bo stvar razpletla, je težko reči. Eno je gotovo: da je uradniška kriza danes državna kriza ali pa obratno.

Veliko zaslugo za državo bo imela dotična skupina, ki jo bo rešila ugodno.

Gorje pa, če je ne bo rešila čimprej, ker kupa trpljenja je polna do vrha in grozi prikipevati čez rob — v škodo državi.

Kakor so bili sklenili so profesorji v Beogradu podali 21. t. m. ostavko na državno službo. Do sedaj je podalo ostavko nad 800 profesorjev. Ostavke so došle iz vseh delov države. Po deželi so nekatere gimnazije, na katerih so podali ostavke vsi profesorji in ravnatelji. Posebno ogorčeni so profesorji proti vladi, ker jim očita, da so protidržavni, ker prosiho — kruha.

Pokretu se pridružujejo tudi vseučiliški profesorji, ki smatrajo da filozofska fakulteta ni potrebna, ako ni gimnazij. V Beogradu so zatvorjene vse gimnazije, razen velike gimnazije.

Ministrski svet se je pričel resno baviti s profesorskim vprašanjem.

Zborovanje glavnega odbora UJU v Beogradu.

(Dalje.)

II. Poročilo tajnikovo.

Tajnik obžaluje, da ni mogel dobiti od vseh pokrajinskih poverjeništav točnih podatkov, ker še niso imela poverjeništva svojih pokrajinskih skupščin. Povdarja veliki razmah UJU. Dočim je bilo na tem temelju v minulem letu udruženega okoli 5500 učiteljstva, ga je sedaj nad 8000, in to je dobra polovica vsega učiteljstva v državi. Zato lahko verno in zaupno gledamo v bodočnost, ko bo udruženo vseh 16.000 naših tovarišev in tovarišic in bodo zaradi tega marsikake

prilike drugačne kot so danes. — Izvršilni odbor je imel 27 sei, na kojih so se reševale tekoče zadeve Udruženja. Opozarja na člen 8. Pravil UJU, po katerem občujejo okrajna društva s centralo potom svojih poverjeništav proti čemur pa greše posamezna društva skoro vseh pokrajin. To je protivno pravilom in se tako uprave poverjeništav zapostavljajo. — Nered je tudi pri načinu plačevanja članarine, ki se ponekod plačuje za pol leta pa tudi mesečno. Člen 30. pravil jasno govori, da se plačuje članarina za vsakega člana letno, pa naj je vstopil začetkom ali koncem leta. — Zatem obvešča o številčnem pregledu društev in članstva. UJU poverjeništvo Beograd ima 101 društvo in 2143 članstva; poverjeništvo Ljubljana 32 društev in 2439 članov; poverjeništvo Split 12 društev, 653 članov; poverjeništvo Sarajevo 27 društev, 82 članov; poverjeništvo Zagreb 41 društvo, 1700 članov. Ako se upošteva, da 30—40 društev iz Srbije in 7—8 društev iz Vojvodine še ni vpslalo svojih članskih izkazov lahko računamo na letošnji končni pregled

200 okrajnih društev z 10.000 člani, kar odgovarja lanski članarini 48.000 Din.

Govori o podrobnem delovanju okrajnih društev, ki so obdržavala predavanja pedagoške vsebine, stavila resolucije, predloge itd., ki so se objavljali deloma v »Nar. Prosv. deloma so se izročali kompetentnim faktorjem. Povsod se je povdarjalo slabo materialno stanje, ki je danes povsod enako od Ljubljane do Bitolja, od Timoka do Jadrana. — Druga splošna zahteva je tudi, da se popravi krivica, ki jo trpe poročene učiteljice s polovičnimi dnevniciami. — Tretji postulat je bil, da se omogoči nadaljna izobrazba učiteljstva na vseučilišču.

Predsednik Stanković se zahvaljuje za podano poročilo, osobito, ker opraviča tajnik začasno svojo funkcijo poleg svoje šolske dolžnosti in književnega delovanja. — V nastali debati se govori o poročilu za glavno skupščino, v katerem bi se tiskala imena vsega včlanjenega učiteljstva. Predlog pade ker bi bilo tako poročilo preobširno. — O poročilu se glasuje in se ga vzame z odobravanjem na znanje. (Dalje prih.)

12

Program UJU.

(Temeljne smernice za razpravo.)*

Referat g. Jovo P. Jovanovića, člana Glavnega Odbora UJU „Naloge učiteljske organizacije v ujedinjeni domovini Srbov, Hrvatov in Slovencev“, podan na državni učiteljski skupščini v Sarajevu, 1. 1922.

(Dalje.)

6. V pogledu ureditve prosvetne uprave.

1. Ministrstvu prosvete kot centralni državni prosvetni upravi pripadajo v pogledu narodnih šol ti-le poglaviti upravni posli: sestava, sprememba in izpopolnitev zakona o narodnih šolah, učnih načrtov in programov, skrb za izobrazbo učiteljev in pomnožitev učiteljstva, imenovanje učiteljstva in drugih nastavljenecv, skrb za izdelovanje učil, kontrola šolskih knjig, skrb za napredek pouka in odgoje v narodnih šolah, zbiranje, urejanje in

objavljanje statističnih podatkov, skrb, da se zgradi in odpre zadostno število novih šol, da se omogoči šolanje vse za šolo dorasle mladine, in drugi upravni posli večje važnosti.

2. Vse posle administrativnega značaja kakor tudi upravne posle manjše važnosti, izvršujejo ostale šolske oblasti, kot organi ministristva prosvete. Te so:

1. Oblastne šolske uprave.
2. oblastni šolski inspektoriji.
3. okrajni šolski nadzorniki.

LISTEK.

V obrambo: Ne kratimo nikomur besede! Smatramo učiteljstvo za toliko razsoden faktor, da mu ne omejujemo svobode besede tudi ne v tisku. Kakor izpodriva na blagovnem trgu dobro blago vse slabše, tako morajo na duhovnem polju izpodrivati dobri in zdravi nazori slabše in nezdrave, zato je napačno pri razsodnih čitateljih absolutno za tretji vsako nasprotno mnenje. Čim širši krog se oglasi k besedi, tem večja bo aktivnost v naših vrstah in temprej pridemo do enotne duhovne orientacije — zato ne jemljimo prez kritično vsake nasprotni smeri in mnenja. Spoznati moramo tudi nazore, s katerimi se morebiti ne strinjamo, če jih hočemo ovreči. Glejmo, da se potem razčisti zadeva — stvari v dobro. Več nam škodujejo oni, ki so pasivni v naših vrstah in pri našem javnem delu, ker teh je žal — premnogo. Uredništvo.

Cenjeni gosp. tovariš-urednik!

Odkritosrčno besedo naslavljam na Vas, ker vem, da niste tesnosrčni in tudi ne dvomite o mojih čistih nagibih, ter da se ne bojim zamere.

Predzadnje tri številke (17., 18. in 19.) lista sem čital z veliko nejevoljo.

Nisem preveč občutljiv, a zapored tri članke po mojem mnenju pri vsej načelni svoji liberalnosti ne bi smeli priobčiti brez pridržka ali pristavka.* To zahtevajo ozirni na nas, ki nas ni malo in ki takega pisanja ne odobravamo. Kot sta ona dva dopisa z dežele (v štev. 17. in 18.) v našem stanovskem glasilu. Politični deci — stari in mladi — ki misli z donkišotskim metodami in s pomočjo policajev uspeti napram klerikalizmu, želim veliko uspeha, a naj nam ne vsiljuje svojih nazorov v stanovskem listu, saj so ji na razpolago v ta namen politični listi.

Nekaj povsem drugega je s tretjim člankom, podlistkom, v predzadnji (19.) številki kjer ugleden tovariš in marljiv delavec na kulturnem polju kritično ocenjuje Pedagoški Zbornik za l. 1922.

Ta članek me je v resnici pogrel, zakaj nisem še doživel da bi se naše stanovsko glasilo* postavilo v nasprotje s težnjami, ki so skupne naprednemu učiteljstvu celega sveta, s težnjami po višji, temeljitejši splošni in stanovski izobrazbi, enakovredni izobrazbi raznih akademskih poklicev, s težnjami, o katerih sem globoko uverjen, da prej ne ponehajo preden se jim ne ugodi. Za nas deluje čas, kajti naša zahteva ne izvira iz ozirov na stanovski ugled, ampak iz spoznanja, da je treba učitelju — in predvsem učitelju na deželi — boljše usposobljenosti za njegovo kulturno misijo med narodom.

* Pri obeh prvih člankih je zgoraj označba, da sta članka izšla izven uredništva. — Uredn.

* Pri tem članku je avtor podpisan, kar daje članku subjektiven značaj, ki se krije ali pa ne krije z oficijelno smerjo lista. Primerjaj odgovor na to kritiko v zadnji štev. Uč. Tov. — Uredn.

Zahtevo po akademski izobrazbi si je danes že osvojila večina slovenskega učiteljstva in prav resno se razpravlja o tem vprašanju tudi med hrvaškimi in srbskimi tovariši. (Opozarjam na zadnje številke Prosvete, kjer dr. Paja Radosavljevič podaja obširno in kljub nekaterim stvarnim netočnostim in pogreškom zanimivo poročilo o reševanju predmetnega vprašanja v Nemčiji). Zato je treba nač brezpogojno zahtevati, da se že vsak ki posega v diskusijo o tem predmetu, vsaj površno seznanj s problemom v celoti z zadevnim slovstvom, z nameni in cilji tega gibanja, zato se ne bi smelo zgoditi, da bi kdo skušal odpraviti celo zadevo z nekaterimi cenimi površnimi trditvami in povrh še morda hotel predstavljati svoje mnenje kot mnenje slovenskega učiteljstva in temu pritisniti

dred svetom pečat ignoranstva na čelo.

Kakor malo sem računal s tem, da zavzame naš stanovski tisk protivno stališče napram zahtevi po akademski izobrazbi ljudskošolskega učiteljstva,* tako malo sem dvomil, da bo treba trdovratnega boja, da postane ta zahteva v naši javnosti popularna. Po mojem mnenju je ni zlahka inteligence na svetu, ki bi bila tako kot naša zamrežena v tradicije in predsodke, tako zaverovana v ideje in nazore preteklosti, tako malo zmožna pojmiti nalogo sedanjosti, ki bi pa pri vsem tem duševno tako malo koreninila v lastnem narodu. O priliki lanske šolske debate v našem časopisu mi je postalo to bolj kot kdaj prej očitno.

Dozdeva se mi da smo na najboljši poti, da se duševno docela zablujemo in postanemo pravcati novodobni kulturni feaki živeči svoje samozadovoljno, patriarhalno življenje brez stika s širnim svetom. Naš inteligenčni naraščaj kmalu ne bo več obvladal nobenega svetovnega jezika, študij v inozemstvu je predrag — ostaja nam kot edini naš up, kot edini duhovni regeneratorski, posredovalec med duhovnim svetom zunaj naših tesnih

* To se ni zgodilo in ne identificirati subjektivnih mnenj z oficijelno smerjo tiska, ki mu dajejo direktive pokrajinske skupščine in oficijelno programatično stališče učiteljstva. — Uredn.

4. učiteljski zbori (oblastni, okrožni in okrajni).

5. krajne učiteljske konference

6. šolski voditelji.

7. šolski odbori.

3. Posle ministrstva prosvete, ki se tičejo narodnih šol in narodne prosvete izven šole, vrši »oddelek za narodne šole in narodno prosveto« ki se z ozirom na značaj poslovanja deli na specialne odseke.

Uradniki oddelka za narodne šole in narodno prosveto izven šole se postavljajo iz vrst starejših, sposobnih in izkušenih učiteljev in nadzornikov narodnih šol ki so dovolj dokazali s svojim delom, da morejo z dovoljnim razumevanjem in uspehom izvrševati posle narodne šole, ki pripadajo ministrstvu.

Vsi potrebni ukrepi za dobro izvrševanje zakonskih predpisov, za boljše in racionalnejšo uredbo narodnih šol in za napredek pouka in vzgoje v njih, vse naredbe večje važnosti, se izdajajo v oddelku za narodno šolstvo s kolektivnim sodelovanjem in posvetovanjem vseh šefov odsekov, pod vodstvom pripadajočega načelnika, ki mora biti pedagog.

4. Ob strani ministrstva prosvete stoji kot posvetovalno telo »glavni prosvetni svet«, ki je urejen po sledečih temeljnih načelih:

a) Eno tretjino članov glavnega prosvetnega sveta tvorijo člani po poklicu, drugo tretjino imenuje minister prosvete na predlog profesorske in učiteljske organizacije, tretjo tretjino volita prvi dve tretjini iz vrst poznanih prosvetnih delavcev vseh vrst šolstva.

Člani druge in tretje tretjine so imenovani za dobo petih let.

b) Glavni prosvetni svet ima tudi dolžnost in pravico, da po lastni iniciativi proučuje prosvetna vprašanja in stavi predloge za boljše ureditev vseh šol in za napredek pouka v njih.

c) Glavni prosvetni svet se deli na sekcije: za vseučilišča, srednje, strokovne ter narodne šole in prosveto izven šole. Sekcije pretresajo vprašanja, ki spadajo v njihov delokrog, toda definitivno se sklepa o vprašanih na plenarnih sejah.

č) Minister je dolžan zahtevati mišljenje glavnega prosvetnega sveta v vseh vprašanih, ki so večje važnosti.

d) Poleg članov iz Beograda se v glavni prosvetni svet imenuje za dobo 5 let tudi enako število priznanih prosvetnih delavcev izven prestolnice, in sicer po predlogu članov iz Beograda. Ti se pozivajo na seje kadar se imajo pretresati in reševati vprašanja večje važnosti.

e) Glavni prosvetni svet je obenem tudi disciplinarno sodišče za učiteljstvo, ki so obtoženi dejani radi katerih se jih odstrani iz službe.

f) Druge, natančnejše odredbe o uredbi glavnega prosvetnega sveta se določijo s predpisi o uredbi ministrstva prosvete.

5. Šolske oblasti nižje vrste so urejene tako da sestojijo iz članov po položaju in izvoljenih članov.

A. **Oblastne šolske oblasti** se ustanovljajo v središčih, administrativnih ob-

lasti in nami — naša univerza.

Več nam mora postati kot je univerza drugim narodom: **postati mora pravo središče in žarišče narodne kulture, živ organizem, joka duhovna in moralna sila, ki bo oplojal vse naše duhovno življenje, koje vpliva se bo posredno čutil v zadnji gorski vasi, torišče najslabše manifestacije narodnega telesa.**

Verujem, da se da združiti ta velika naloga, ta stari ideal univerze, z nalogami, ki jih ima univerza kot gojiteljica čiste znanosti; verujem, da je v naših najboljših znanstvenikih toliko ambicije da uresničijo ta ideal, da hočejo biti ne samo znanstveniki — specialisti, ampak tudi duševni velmožje, stremeči po veliki sintezi, učitelji in vzgojitelji naroda; **verujem, da imajo ambicijo, da hočejo v svoje roke vzeti tudi izobrazovanje učiteljstva osnovne šole in potom njeza prekvasiti narod s svojimi idejami.** Ne bo se jim treba bati, da bi radi tega trpela znanstvena višina univerze, kajti mi ne zahtevamo dostopa do akademskega študija za nas, ampak za naš naraščaj, za oni naraščaj, ki bo, kakor drugi slušatelj absolvirali srednjo šolo mi ne zahtevamo eksperimentov v notranjem ustroju univerze, hočemo pa, da se pedagoška akademija kot naše bodoče izobraževališče osnuje v organski zvezi z

lasti. Nje tvorijo člani po položaju in izvoljeni člani.

Po položaju stopijo v sestav šolskih oblasti:

Oblastni predsednik, okrožni načelnik v kraju, ravnatelj gimnazije, ravnatelj učiteljskega v kraju, prosvetni inspektor, okrožni zdravnik, okrožni inženir in šef finančne uprave.

Potom izvolitve stopijo v sestav oblastne šolske uprave:

Trije šolski nadzorniki, ki jih izvoli konferenca nadzornikov iz cele oblasti; po dva učitelja iz vsakega okrožja pripadajoča oblasti katere izvoli sreska skupščina.

Referenta ali tajnika določi oblastna šolska uprava iz svoje seče.

Poglavitne dolžnosti oblastnih šolskih uprav so:

a) Zgraditev dovoljnega števila šolskih poslopij za šolanje vseh šoli dorašlih otrok.

b) skrbeti, da se izpolnjujejo kar najnatančnejše vsi predpisi posebno glede obveznosti šolskega obiska

c) skrbeti za olajšanje in možnost šolanja otrok.

č) pomagati z vsemi sredstvi pri širjenju narodne prosvete izven šole

d) skrbeti za redno vzdrževanje vseh šol, in

e) pregledovati in potrjevati proračune in letne račune poedinih šol.

Člani, ki stopijo po položaju v sestav oblastne šolske uprave in oni trije šolski nadzorniki ki stopijo kot izvoljeni člani, tvorijo ožjo, ti z vsemi drugimi člani pa širšo oblastno šolsko upravo.

Druge natančnejše odredbe se določijo z zakonom.

B. **Oblastni šolski inspektorati** se ustanovijo v vsaki oblasti.

Nje tvorijo: Inspektor šolski nadzornik v kraju kot njegov pomočnik in namestnik, in potrebno osebje za administrativne zadeve.

Poglavitne dolžnosti in naloge oblastnih šolskih inspektoratov so:

a) premeščanja učiteljstva z ene šole na drugo v isti oblasti, po predpisih zakona in potem razpisov,

b) priobčevanje naredb, ki jih izdaja ministrstvo prosvete in skrb, da se isti točno izvršujejo

c) zbiranje in urejevanje vseh potrebnih statističnih podatkov o šolah, učiteljstvu in otrocih,

č) izdelovanje vsakočasnih in letnih poročil za ministrstvo

d) izdelava predlogov za boljše urejevanje šol in napredek pouka in vzgoje v njih,

e) Te predloge izdela in predloži po predhodnem razmotrivanju vseh vprašanj na seji šolskih nadzornikov.

e) izvrševanje vseh drugih administrativnih zadev ki so predpisane v zakonu.

Za inspektorije narodnih šol v oblastih bodo postavljeni profesorji s pedagoško izobrazbo, starejši in boljši nadzorniki in šefi odsekov za narodne šole v ministrstvu prosvete.

C. **Nadzorniki narodnih šol** se določijo za vsak okraj ali za več okrajev z

ozirom na število šol učiteljstva in terenske razmere. Maksimum in minimum šol in učiteljstva se določi z zakonom.

Šolsko nadzorovanje je administrativno instruktivno.

Poglavitne dolžnosti šolskega nadzornika so:

a) nadzorovanje učiteljskega delovanja v pogledu pouka in vzgoje v narodnih šolah, njihovega delovanja izven šole, kakor njihov vpliv na okolico in njihovo obnašanje med ljudstvom.

b) volivati na širšo izobrazbo in samoizobrazbo učiteljstva in podpirati vse koristno in potrebno delovanje učiteljstva izven šole radi narodne prosvete in širjenja ter večanja narodne kulture.

c) skrbeti za ustanavljanje novih šol in oddelkov zaradi popolne izpeljave zakonskih predpisov o šolskem obisku.

d) nadzorovanje poslovanja krajnih šolskih odborov in navajanje na dobro in pravilno poslovanje

e) sestavljanje vsakočasnih in letnih poročil na oblastno prosvetno oblast ali inspektorat.

f) vse ostalo delo, ki mu je določeno z zakonom.

Za šolske nadzornike se postavljajo učitelji narodnih šol, ki so končali učiteljske in službovali kot učitelji vsaj 15 let v narodni šoli, ki so poleg tega neomadeževane preteklosti, in ki so izvršili nadzorniški izpit iz pedagogike ter nadzorniške službe.

Č. **Učiteljske konference** so oblastne, okrožne in okrajne. Sklicujejo se po potrebi. Udeležba učiteljstva pri teh konferencah je službena dolžnost.

Na oblastnih učiteljskih konferencah se razpravljajo vprašanja ki jih določa oblastni inspektor narodnih šol, na okrožnih in okrajnih pa vprašanja ki jih postavljajo šolski nadzorniki sporazumno. Na teh konferencah se izvrši tudi izvolitev učiteljstva za oblastno šolsko upravo, kakor tudi določitev šolskih knjiž za poedine predmete in razrede te vrste narodnih šol.

Na vseh učiteljskih konferencah se razpravljajo vsa vprašanja, ki jih predloži najmanj pet učiteljev ter jih konferenca sprejme.

Vsi sklepi učiteljskih okrožnih in okrajnih konferenc se predlože oblastnemu šolskemu inspektoratu, da jih pošlje ministrstvu prosvete.

D. **Krajne učiteljske konference** tvorijo vse učiteljstvo ene šole, ali pa sporazumno tudi učiteljstvo vseh narodnih šol v enem okraju. Sklicujejo jih voditelji šol po lastnem predvaru, kakor tudi na željo drugega učiteljstva.

Poglavitne naloge krajnih učiteljskih konferenc so razprave:

a) o šolski disciplini

b) o racionalnejšem pouku in vzgoji,

c) sklicevanje roditeljskih sestankov radi vzdrževanja potrebnih vezi med šolo in domom v korist boljšee vzgoje otrok.

č) prireditve in izpeljava šolskih svečanosti koncertov, razstav in izletov.

d) upeljava šolarske samouprave, šolarska sodišča in drugih sličnih ustanov zaradi proučavanja in preiskovanja vrednosti takih ustanov za vzgojo šolskih otrok.

univerzo, da jo bodo vodili in na njej poučevali — poleg strokovnjakov za tehnične, praktične stroke — profesorji z univerze, da bo preveval zavod isti duh prave znanosti in mu utisnil svoj duhovni pečat. Ni je sile ki bi nas mogla odriniti od našega stremiljenja, da bo zajemal naš bodoči naraščaj svoje znanje in izobrazbo pri samem vrelcu in se ne bo zadovoljeval več z natrpanim znanjem, ki mu ga nudi današnje učiteljske.

Mogoče mi boste gospod urednik, očitali, da sem prevelik idealist in premalo uvažujem praktične težkoče pri realizaciji teh zahtev in načrtov. Motili bi se, kajti baj o tem sem mneogo razmišljeval ker se mi zde ti pomisleki edino uvaževanja vredni in prišel sem do zadovoljivih zaključkov a o tem drugo pot.

Pričakujem, da imam v Vas odločnega zaveznika in Vas v tej veri pozdravljam **R. M.**

† Ivan Kvac.

Žalec, dne 11. maja 1923.

Prelepa Rožna dolina pod Šentjurgtrsko goro v celjskem okraju se je včeraj spremenila — dasi vsa v spomladanskem cvetju — v dolino solz in žalosti. Materi

zemlji smo namreč izročili k večjemu počitku pozemeljske ostanke rožnodolskega nadučitelja, tovariša Ivan Kvac-a. Po zunanem pompu in blesku sem videl že mnogo lepših pogrebov kot je bil včerajšnji po srčnosti, po iskrenem žalovanju, po preobilici prelitih solz, po glasnem ihtenju in obnem čustvovanju pa še nobenega.

Dne 17. februaria t. l. mi je ljubi, nepozabni tovariš — Rožnodolčan — kakor se je rad podpisoval — med drugim pisal tudi naslednje besede: »Edino lepega, kar ima učitelj, je menda — njegov pogreb, ako umrie v aktivni službi.« Komaj sta pretakla dva meseca in nekaj tednov in že so se izpolnile njegove besede na njem samem! — O, zakaj si nas zapustil dragi Ivan! Ko si bil vendar izmed najboljših najboljši? — Da te besede niso pretirane pokazal je včerajšnji pogreb, s kakršnim se zamore ponasati le učiteljski — in noben drug, stan. In zakaj? — Zato, ker nobenemu drugemu stanu ni prilika dana, vlivati v mlada, nedolžna srca toliko množino prave ljubezni, kot le učiteljskemu. Le kdor ljubezen seje zamore žeti zopet ljubezen — sovraštvo goji le zopet sovraštvo. In kaj je ljubezen? — Ljubezen ni fraza, ni pena, ampak najboljšo orožje zoper vse neprilike človeškega življenja: ona je ti-

e) osnivanje mladinskih društev v kraju potom mladeničev in mladenk, ki so dovršili narodno šolo: pevška, strelska, sokolska, kmetijska društva, čitalnice i. dr., in

f) prirejanje popularnih predavanj za narod in predavanja za mladino.

E. **Šolska vodstva** so administrativne šolske oblasti v poedinih krajih. Voditelje imenuje oblastna šolska uprava na predlog šolskega nadzornika, po predhodnem sporazumu z ostalim učiteljstvom.

Njihove poglavitne dolžnosti so:

a) vodstvo šole po zakonitih predpisih, v sporazumu z učiteljsko konferenco in šolskim odborom.

b) izvrševanje sklepov učiteljske konference in šolskega odbora

c) izvrševanje ukazov vseh šolskih oblasti in izgotavljanje vseh potrebnih poročil, in

č) vsi administrativni šolski posli.

Na šolah, kjer je manj kot 10 učnih oseb, prejemajo voditelji honorar za izvrševanje vodstvenih dolžnosti, v šolah z nad 10-timi učnimi osebami so pa voditelji oproščeni poučevanja.

F. **Krajevni šolski odbori** obstoje povsod tam kjer je narodna šola in sicer samo eden za vse vrste narodnih šol.

V sestav krajevnih šolskih odborov stopijo:

a) Voditelji vseh narodnih šol v kraju.

b) kadar je v kraju več kakor 5 učnih oseb, tedaj stodi v krajevni šolski odbor en učitelj ali pa dva, ako je več kot 10 učnih oseb, te izvoli učiteljska konferenca za gotovo dobo

c) 5—7 članov katere izvoli za gotovo dobo zbor staršev, predvsem oni, ki so dovršili obvezno dobo učenja v narodni šoli

Predsednik odbora je eden izmed šolskih voditeljev, ki ga izvolijo ostali člani. Odbor si izvoli tudi po enega blagajnika in tajnika.

Dolžnosti in naloge krajevni šolskih odborov so:

a) gospodarstvo šolskega imetja in vzdrževanje šolskih poslopij v dobrem stanju.

b) sestavljanje letnih šolskih proračunov in nabava šolskih potrebščin

c) vpis in vpoklic normalnih za šolo dorašlih otrok in skrb, da se pošljejo šoli dorašli abnormalni otroci v šole za abnormalno dečo.

č) kaznovanje staršev, ki ne pošiljajo redno otrok v šolo.

d) osnovanje fondov za podporo revnih učencev.

e) podpiranje mladinskih društev v kraju, in

f) skrbeti v sporazumu s šolskimi voditelji učiteljsko konferenco učenčevimi starši in občinskimi odborom za vse, da se čimbolj uredi šole in šolska imetja, kakor tudi, da se čimbolj izvršuje delo na polju pouka in vzgoje v šoli.

To bi bil v glaynem načelni program naše učiteljske organizacije z ozirom na naše sedanje nacionalne in državne razmere in zahtevo časa, v kate-

sto sredstvo, katero more človeku olajšati vse težave in nadloge, ona je tisto zdravilo, katero ozdravi vse duševne bolezni. Le škoda, da je ljubezni — tiste ljubezni katero je učil sam Božji sin — tako bore malo na svetu.

Pretresljivi pogreb v Šmartnu je dokaz da smo včeraj pokopali pristno in utelešeno ljubezen — kar pa pomeni v učiteljski bilanci velik pasiven saldo in ne vemo še, kedaj in kako ga bomo krili.

Vi voditelji naših učiteljskih, vzgajate v srcih vaših gojencev ogenj prave ljubezni in pošiljajte nam tovariše, katere bodete poprej navduševali za ideale pokojnega Rožnodolčana.

Ljubezen je pa tudi temelj in povzročiteljica vseh drugih lepih lastnosti ljudskošolskega učitelja. Kvac je predvsem upošteval nauk uglednega profesorja, rajnega Ehrat-a, kateri nam je obilokrat rekel: »Ljudskošolski učitelj je pod prisego dolžan, dajati izročeni mu mladini ne le v šoli nego tudi izven šole najlepši zgled!«

Navedenemu načelu je ostal naš Ivan zvest do zadnjega zdihljaja. Kakor smo slišali iz ust gospoda župnika, dajal je Kvac tudi v verskem oziru izročeni mu mladini najlepši zgled, dasi Kvac ni bil

rem so izražene načelne misli glede narodnih šol upeljuje in izpeljuje pouka in vzgoje v njih ter so obenem opisane tudi zahteve in naloge ujedinenega učiteljstva v ujedineni domovini z ozirom na posamezna važnejša vprašanja.

(Dalje prihodnjic.)

Obrambni vestnik.

—ob Žrtev brezvestnih hujskačev proti učiteljstvu. Izjava. — Podpisani Karol Bricek, organist v Šenčurju pri Kranju obžalujem in preklicujem, da sem popolnoma neopravičeno kruto razžalil učiteljstvo v slošnem in še posebej gospoda nadučitelja Jakoba Slaparja v Olševku. — Storiš sem to nepremišljeno in ker sem bil v to zapeljan. Povdarjam, da nisem imel prav nikakega povoda žaliti g. nadučitelja Slaparja. Zahvaljujem se mu, da mi je na mojo prošnjo, z ozirom na mojo veliko rodbino, žalitve odpustil in se zavezuje plačati vse stroške kazenskega postopanja kakor tudi 100 Din globe v korist učiteljskega konvikta. — V Kranju, dne 3. maja 1923. — Karol Bricek, organist v Šenčurju.

Iz Jugoslavije.

POZIV.

Pozivljamo naše članstvo, ljubljansko, ljubljanske okolice, tudi članstvo ostalih društev, ako imajo priliko, da se udeležijo v čim največjem številu sestanka v četrtek, dne 28. maja na 1. mestni deški osnovni šoli na Ledni. Namen sestanka: Priprave in delitev dela za kongres UJU v Ljubljani. Tovarišice tovariši! Odzovite se vsi!

UJU poverjeništvu Ljubljana.

— Neka grobovi svedoče! Državni činovnik znači danas isto što i državni patnik. Oni su predstavnici najveće bede i siromaštva. Svih, i nižih i viših baka siromaštvo i glad u korupciju, u nepoštenje u očaj, a mnoge već i u — grob. Država morala bi činovništvu posvetiti veći pažnju. Ono je hrptenjača svake države. Dakle najvažniji deo državnog tela jer ima u sebi muzak, koji je središte svega života. Ako se hrptenjača osuši, raspast će se čitavo telo. Da se jedno telo potpuno razvije, treba hraniti sve njegove delove, ali ipak uvek se više pažnje posvećuje važnijem delu. Mozak je važniji nego prst. Bez prsta se lako živi, a mozak je centrum svega života. Kod nas je obratno! Zato činovništvo strada: gladuje, bosa je i poderano. Njihovom lauku niko ne veruje, jer je premar i preobličaj. Svi misle, da je ta jeremiada glada iz navike pa je nemogu zaboraviti, a drugi misle: traže mnogo, da malo dobiju. Svaki misli na svoj način, a pomoći ni odkud! Žalosno je, da je danas svaki manualni radnik 2—3 put bolje plaćen od intelektualnog radnika. Svakomu mora biti njegov rad plaćen i svakomu mora biti njegova egzistencija osigurana. Zato mi ne zavidamo manualnim radnicima na njihovim platama. Ali pravda neka vlada za sve! Društvo ima od činovnika veće zahteve: on ima veće odgovornosti i više je rada i energije istrošio, dok je počeo vršiti svoju službu zato je pravo, da i on od toga društva više zahteva za svoj rad, ili barem toliko, da može pristojno živiti sa svojom porodicom. Savestan činovnik toga danas nemože. Sa svih se strana

n i k d a r klerikalec. Preobsežne bi pač postale te-le vrste, ako bi hotel navesti vse Kvačeve vrline, izmed katerih se pa najbolj blišči njega prava slovanska gostoljubnost, njegova ljubeznivost, njegov vesel temperament itd.

Rajni Kvac na ni vabil pod svojo streho le tovariše, nego tudi druge ljudi: vsakdo mu je bil dobrodošel. Med vojno so ubogi celjski dijaki imeli v Šmartnu pri Kvasu vasno zavetišče, kjer so bili vedno prijazno sprejeti in obdarjeni z dobrim kruhom katerega je takrat tako zelo manjkalo. Ko je zadnje dni ležal naš Ivan v hudi vročini in fantaziral, je imel na ustih vedno besede: »Marica, pojdi in nareži! — Marica, poidi in namaži!«

Vsemogočni je pa tudi Kvačevo hišo oblagodarjal — vedno je imela na razpolago kruha pijače in tudi še kaj malega za prigrizniti. S tovarišem Brinarjem — Gotovlje sva bila vsako leto 2—3krat Kvačeva gosta. Ko sva prišla je vedno rekel: »Ali sta sama? — Kje so drugi? — Zakaj niso prišli vsi?« — Pri slovesu pa je dejal: »Pridita zopet kmalu! — Pridite vsi! — Pridite sigurno!«

Kot občinski tajnik in poštar je bil vsem občanom vedno na razpolago.

čuje: Učitelji su dobro plaćeni! Šta oni hoće? Svi oni, koji ovako govore, poznaju njihove »dobre plate« i njihovo povoljno stanje samo iz novina. Tu i tamo čitaju, da im se bacila kakva mrvca pa misle oni su s malim zadovoljni, pa treba da šute. To neprestano zanovetanje je nepristojno i nepatriotično od njih! O njihovim »dobrim platama« neka svedoče dva sveža učiteljska groba. 12. aprila učino je samoubojstvo zagrebački učitelj Stjepan Kocković, otac petero neja-ke dečice. Kocković bio je trezan i vredan čovek ali nije više mogao podn-šati bedu. Nije mogao gledati nevolju svoje dece. Na meseci i meseci patili se njih sedmero u jednoj maloj zabitnoj sobici. Beda mu je utisnula revolver u ruku i prošao je u smrt, jer je znao, da imadu ljudi smilovanja samo posle smrti. — Dne 15. marta počinio je samoubojstvo mladi učitelj u Karlovcu. Tekar je stupio na prag života i već ugledao sve grozote svoga staleža, koje ga neće minuti kroz ceo život. Skratio si život da se pre reši svojih neugodnih pratilaca kroz život — stradanja i bede. — Nije ni kod profesora mnogo bolje. I oni su počeli ići našom stazom. 30. aprila počinio je samoubojstvo prof. bogoslovije u Prizrenu, Stevan Kedrović, i njega je beda pogнала u očaj i smrt. — Nekada su počinjali ljudi samoubojstvo radi duševnih kriza, ili materialisti od presitosti. Danas je obratno. Ubijaju se gladni idealisti!

Hleba, hleba, gospodarju!

Ne videmo davno hleba!

(Mažuranić).

Zar su i ovo fraze?! P. B.

— Boj profesorjev za izboljšanje položaja. Na vladin odgovor, da profesor-skim željam ne more ugoditi, dokler skupščina definitivno ne osvoji uradniškega zakona ostajajo odločno pri svojem sklepu da izvedejo kolektivno ostavko na službo. Da se zadeva organizirano izvede, je bil izvoljen ekonomski odbor, ki se bo brigal za podporo nezaposlenim profesorjem. Odbor že sestavlja eviden-co privatnih mest, ki bi jih utegnili zaposeliti profesorji. Čim dobi podatke, se ekonomski odbor pretvori v borzo intelektualnega dela, ki se bo trudila da nezaposlenim profesorjem preskrbi službe v zasebnih podjetjih: bankah, agenturah, ekonomijah, drogerijah, tiskarnah ali redakcijah.

— V današnji številki »Učit. Tov.« opozarjamo posebno na poročilo iz seje ožjega sosveta ker so važni podatki z ozirom na pokrajinsko skupščino, ki se vrši v juliju v Ptuju in na kongres vsega jugoslovanskega učiteljstva iz države, ki se vrši v avgustu v Ljubljani.

Višnjagora. Gospod nadučitelj v pokouju Janko Škerbine praznuje v nedeljo, 27. maja 1923 svojo 80letnico. Ta izredni dogodek bode praznovala višnjagorska fara v nedeljo popoldne slovesno. Kolegi in koleginje dobrodošli in na svidenje.

— »Posavje« — dramatizirani narodnogospodarski spis savskega porečja — vprizori osnovna šola v Cerkljah pri Kranju dne 3. junija t. l. ob 3. uri. Poleg Save nastopi še 26 njenih glavnih pritokov, kmetije, turisti, delavci, meščani, Hrvatje Turpoljci, mohamedani in Srbi. Igro, ki je prenetena s 30 narodnimi povelkami, je spisal po svojih opazovanjih in študijah tov. Josip Lapajne. Ker je snov prikladna za pouk na vseh šolah, želimo,

»Ljudje se mi smilijo, če bi moralj dvakrat priti!« — je dejal, kadar je bil iz naše družbe poklican v pisarno.

Kot izboren pevec si je vzgojil mnogoštevilni mešani zbor, kateri je gojil tudi cerkveno petje, dasi Kvac ni bil organist.

Tako je živel naš Ivan v najtesnejšem stiku z vsemi občani in lahko rečem, da je imel vodstvo cele občine v rokah. Tako je prav in tako bi moralo povsod biti!

Kot navdušen narodnjak je bil po nekem orožniku, kateri pa je sam obilokrat užival gostoljubnost Kvačeve hiše, po krivem zatožen, zaprt, konfiniran in poslan na fronto. Koliko gorjá je moral naš ubogi Ivan pretrpeti v tem položaju, vé razsoditi le oni, ki je poznal krivično ravnanje avstrijskih rabeljev.

Pred šestimi ali sedmimi leti je izgubil Ivan Kvac ljubo ženo in pozneje še dva otoka.

Dragi Ivane — zlata duša — počivaj mirno v ljubljani rožnodolski zemlji, saj se nad zvezdami zopet vidimo.

Anton Petriček.

da se predstave udeleži vse okoliško učiteljstvo.

— Kateri tovariš na deželji (ali pa v mestu) bi preskrbel revnemu, a pridnemu učencu dobrega krojaškega moistra? — Potrebna hrana in preskrba. — Učna doba štiri leta. — Ponudbe na uredništvo »Učit. Tovariša«.

— Okrajnim društvom, ki se obračajo na poverjeništvu glede direktiv Akcij-skega odbora pojasnujemo, da društva lahko sodelujejo v krajevnih odborih, v ostalem pa preimejo pravočasno nadaljna točna navodila čim dobimo odločilne informacije iz centrale. — UJU poverjeništvu Ljubljana.

— Državni izpiti iz glasbe. Koncem šolskega leta 1922/23. se vrši na konservatoriju Glasbene Matice v Ljubljani državni izpit iz glasbe (za klavir, gosli, petje in razne teoretične predmete) kojega absolventi dobijo državno-veljavna izprijčevala, ki jih usposobljajo za glasbene učitelje na osnovnih, meščanskih, srednjih in strokovnih šolah. Ravnateljstvo pozivlja tem potom vse ki žele delati ta izpit, da se prijavijo s pismeno vlogo ravnateljstvu konservatorija Glasbene Matice v Ljubljani. Tej pismeni vlogi morajo priložiti krstni list, šolska izprijčevala svoj curriculum vitae in pa dokaze o glasbeni izobrazbi. — Prijave je usposlati najkasneje do 5. junija 1923. Izpit je dvodelen: pismen in ustmen in je podvržen taksi, ki se pred pismenim iz-pitom javi. — Ravnateljstvo konservatorija Glasbene Matice v Ljubljani.

Nove knjige in druge publikacije.

—kpl. Stalež šolstva in učiteljstva v Sloveniji. 1923. Sestavil in izdal višji šolski svet v Ljubljani. Natisnila in založila Učiteljska tiskarna v Ljubljani. Str. 217. Cena 42 Din.

—kpl. Peta čitanka za 6., 7. 8. šolsko leto. Sestavil Pavel Flerè. Odobril oddelek prosvete in vere pokrajinske uprave v Ljubljani z odlokom z dne 2. maja 1923, šte. 1721. Natisnila in založila Učiteljska tiskarna v Ljubljani. Str. 437. Cena trdo vezani knjigi 46 Din.

Književnost in umetnost.

—k »Slovenska Matica«. Knjige Slovenske Matice za 1922. leto bodo skoro dotiskane. Poverjenike, ki še niso pobrali in poslali članarine za navedeno leto, nujno prosimo, da to nemudoma storo. V krajih, v družbah, društvih in podjetjih, kjer ni poverjenika, pa bi se moglo pridobiti kaj članov, nai se kdo prostovoljno oglasi v pisarni Slovenske Matice v Ljubljani ki mu bo poslala nabiralno pošto ter vsa potrebna pojasnila. — Zemljevid slovenskega ozemlja, prvo edino in največje slovensko delo te vrste je še vedno na razpolago in obenem z njim kazalo imen vseh krajev, ki se na njem nahajajo. Zemljevid stane 30 dinarjev, kazalo pa 15 dinarjev. Dalje je še v zalogi krasna knjiga za mladino: »Iz Ljubljane čez poljane« z ljubkimi pesmicami Vide Jerajev in bogatimi ilustracijami Gojmira dr. Kosa. Cena 15 dinarjev. V zalogi so še poleg knjig predvojnih let ta-le nova izdaja: dr. Drag. Lončarja »Politično življenje Slovencev«, dr. Ivana Laha »Češka antologija« Pavla Golje dvoje zbirk pesmi: »Večerna pesmarica« in »Pesmi o zlatolaskah«. Vsak, ki se zanima za edicije Slovenske Matice, naj zahteva cenik vseh matičnih knjig. Matična pisarna na Kongresnem trgu št. 17/1. je odprta vsak delavnik od 10. do 12. in 15. do 17. ure.

—k Stalež šolstva in učiteljstva v Sloveniji. 1923. Sestavil in izdal višji šolski svet v Ljubljani. Natisnila in založila Učiteljska tiskarna v Ljubljani. Str. 217. Cena 42 Din.

Prej nezatni »Šolski imenik« je izšel sedaj v prenovljeni in povečani obliki. Obsega imenik vsega šolstva in učiteljstva v Sloveniji. Kdor se torej hoče poučiti o šolstvu ali ima opravka s šolstvom in ga uporabljati. Letos obsega poleg drugega tudi univerzo v Ljubljani, vse trgovske in obrtne šole z imeni učiteljstva. Vsebinska je sledeča: I. Šolska oblastva. — II. Univerza v Ljubljani. — III. Osnovne in meščanske šole. — IV. Srednje šole: gimnazije, realne gimnazije, realko, Učiteljska. — V. Strokovno šolstvo. — VI. Imenik upokojenega učiteljstva Slovenije. — VII. Krajevni imenik. — VIII. Osebnim imenik. — V stalež učiteljstva tvori posebni oddelek tudi upokojeno učiteljstvo v Sloveniji. Delo ima točne podatke in je bogato na njih, zato je toplo priporočamo.

Učiteljska tiskarna pomaga z izdajo in založbo staleža v veliki meri uradom in šolam pri uradovanju.

—k Peta čitanka za 6., 7. in 8. šolsko leto. Sestavil Pavel Flerè. Odobril oddelek prosvete in vere pokrajinske uprave v Ljubljani z odlokom z dne 2. maja 1923, šte. 1721. Natisnila in založila Učiteljska tiskarna v Ljubljani. Str. 437. Cena trdo vezani knjigi 46 Din.

Težko pričakovana »Peta čitanka« je izšla. S tem je dokončana izdaja slovenskih čitank za osnovne šole v petih delih, ki si jo je stavila kot nalogo Učiteljska tiskarna v Ljubljani. Ustreženo je pa s tem tudi osnovnemu šolstvu, ki je že od prevrata sem čakalo na novo izdajo čitank. Pouk je mnogo trpel, ker se je moralo dosedaj poučevati povečini brez učnih knjig. Knjiga je namenjena za tri šolska leta, za šesto, sedmo in osmo. Temu primerna je tudi vnanja oprema. Papir je najboljšje vrste, vezava trda, močna in solidna, kar omogoča, da ostane knjiga dobro ohranjena kljub uporabi v treh šolskih letih. Z ozirom na solidno vezavo in prvovrsten papir ter na to, da je knjiga uporabna v treh šolskih letih tudi cena ni visoka.

—k Srpski Književni Glasnik od 16. maja 1923. N. S. knj. IX. br. 2. ima sadržaj: Udepon, pripovetka St. V. Živodinovič Oproštaj, pripovetka, L. Lukatelo. Kratke radosti, pesma M. Jovanović Vetrenjače, pesma, Ž. Vasiljevič, Pripovetka o jellenu bez srca basna, B. Brijje, Fašizam i nacionalizam u Italiji. Ž. Balugdžić. O našem naučnem podmlatku na univerzitetu, P. Popović, Naš izborni zakon, J. Prodanović O filozofiju i filozofiranju, P. Slankamenac, Iz stranih književnosti, A. Franc, Prokurator Judeje: Književni, naučni, pozorišni, umetnički politički pregled: Ocene i prikazi; Beleške.

Naše narodno prosvetno delo.

Šolske ljudske knjižnice.

— Narodno čitalnico v Hrastniku je ustanovil leta 1907. tovariš Miloš Roš, koji je še danes — kot njen tajnik in častni član — duša čitalnice. Člani čitalnice so izmed vseh slojev. Knjige si pa izposojujejo većinom rudarji in drugi delavci. Pri izposojevanju knjig je poleg Roša še prav marljiva tovarišica Polda Logarjeva. Da bi ne bilo med vojno, ko je bil tov. Roš odsoten, okoli 500 knjig uničenih in pokradenih, bi štel čitalnica okrog 1600 knjig. Izposodi se letno okoli 6000 knjig. Knjige so iz vseh strok največ leposlovne, v zadnjih letih izišle skoro brez izjeme vse, poleg tega znanstvene in strokovne, zadržavajoč zgodovino, zemljepis, medicino, kmetijstvo, rudarstvo, lov itd. V knjižnici se nahaja tudi več srbskih, hrvatskih in nemških knjig.

Delo za šoli odraslo mladino.

—poš Turnišče. Ne samo z mladino, ampak tudi z odraslimi se trudi šolski voditelj Franjo Gumilar. Že dvakrat so uprizarili pod njegovim spretnim vodstvom fantje in dekleta prav lepe igre s petjem. — Posebno je ugajala igra »Tri sestre«. — Ob tej priliki se je tukaj prvi-krat slišala na odru prava čista slovenska pesem, katero je zapel pred kratkim ustanovljeni moški zbor. Med ljudstvom se vidi veliko zanimanje za enake prireditve kar je dokazal prav dober obisk. Obakrat je bila dvorana nabito polna. Čisti dobiček se je porabil v prid obrtni šoli, katero je tudi ustanovil naš rojakdomačin. — Naprošamo g. voditelja, da naš v kratkem zopet razveseli s kakšno slično prireditvijo. S.

Naša gospodarska organizacija.

—g. Rezervni sklad. Prostovoljni organizacijski davek — 1923. (Sklep upravnega odbora Zaveze z dne 27. decembra 1918). 5. izkaz. 50 Din; Ivan Erbežnik — Ljubljana. 40 Din; Šolsko vodstvo — Kostanjevica. 25 Din; Šolsko vodstvo — Št. Rupert. 17 Din 50 p; Magda Rajšp — Kamnik. 15 Din; Šolsko vodstvo — Šmarjeta. 10 Din; Viljem Zirkelbach — Trebija; Alojzij Bolhar — Ljubljana. 7 Din; Šolsko vodstvo — Št. Jernej. — Današnji izkaz 174 Din 50 p. — Prej izkazanih 3102 Din 50 p. — Skupaj 3277 Din. — Ivan Petrič, Ljubljana, VII., Galska cesta 172.

Iz naše stanovske organizacije.

Iz poverjeništa UJU v Ljubljani.

+pov. V. seja ožjega sosveta UJU poveri. Ljubljana dne 18. maja 1923 ob 2 uri popoldne v Učit. tiskarni. Navzoči: Gnus, Luznar, Rus, Močnik, Fegic, Ivan Dimnik Dostal. — Poverjenik Jelenc službeno odsoten.

Poverj. namestnik tov. Gnus otvori sejo s pozdravom na navzoče in poudarja, da tvori namen sklicanja današnje seje razgovor o pokrajinski glavni skupščini.

I. Pokrajinska skupščina se definitivno določi na dan 7. in 8. julija v Ptuj. Prvi dan, v soboto dne 7. julija zboruje: širji sosvet, odseki in delegacije. Poleg članov ožjega in širjega sosveta ter odsekov morajo biti navzoči ta dan tudi delegati vseh okrajnih društev. Drugi dan, 8. julija, se vrši skupščina, na kateri bodo 2—3 predavanja. Točen dnevni red se objavi v »Učit. Tovarišu« dne 27. junija in 4. julija. Okrajna društva morajo javiti delegate najkasneje do 30. junija kakor to določa poslovnik čl. 28., 29. in 30. Vse priprave za pokrajinsko skupščino prevzame ptujsko okrajno učiteljsko društvo, ki naj o vsem poroča poverjeništvu, da lahko obvešča svoje članstvo potom »Učit. Tovariša«. Pokrajinske skupščine v Ptuj se udeležijo tudi zastopstvo centrale v Beogradu in poverjeništvu v Zagrebu.

II. Kongres v Ljubljani. Po sklepu seje glavnega odbora UJU v Beogradu dne 6. in 7. maja se vrši letošnja glavna skupščina in kongres UJU dne 5., 6. in 7. avgusta v Ljubljani. Pričakovati je velike udeležbe več tisoč učiteljstva, med drugimi je obljubil svojo navzočnost tudi minister prosvete g. Miša Trifunović. Za kongres treba obsežnih priprav, da se izvrši kongres čim najbolj častno. Poudarja se dolžnost domačega učiteljstva, predvsem ljubljanskega in okoliškega da se takoj loti pripravljanja za kongres. V najkrajšem času naj se skliče sestanek, kjer naj se osnujejo potrebni odseki, določijo načelniki itd., sploh vse kar se tiče priprav za kongres. Delo prevzame stalni kongresni odbor ki ga tvorijo ljubljanski člani ožjega sosveta skupno z načelniki osnovanih odsekov.

RAZPIS

UJU poverjeništvu Ljubljana razpisuje v smislu § 28. točka d) Poslovnika UJU poveri. Ljubljana (glej Stanovsko-strokovno knjižnico 1. zvezek str. 37., 38.) mesti strokovnega tainika in urednika »Učiteljskega Tovariša« za poslovno dobo 3 let. Prijave z navedbo pogojev je vložiti do 20. junija t. l. na poverjeništvu.

Ljubljana, 22. maja 1923.

UJU poverjeništvu Ljubljana.

Gibanje okrajnih društev v Sloveniji.

+§ Tržiški učiteljski krožek zboruje v soboto, dne 9. junija t. l. vb 9: uri popoldne v Škocijanu na Dol. V slučaju neugodnega vremena se vrši zborovanje teden pozneje dne 9. junija. Dnevni red: 1. Poročilo predsednika. 2. Referat nadučitelja Pirnata iz Mokronoga o »Strokovnem pouku« ter tovarišice Ahačič, Babnik in Pirkovič o »Gospodinskem pouku«. 3. Vl. Rojec: Smernice njegovega referata na zadnjem zborovanju. — Za kosilo naj se vsakdo pravočasno zgleda pri šolskem vodstvu v Škocijanu. Posebnih vabil se ne pošilja! Poleg članov krožka vabimo tudi sosede našega društva.

+§ »Društvo učiteljev in šolskih prijateljev za okraj ljubljanske okolice« zboruje dne 2. junija t. l. popoldne ob 9. uri v telovadnici I. mestne deške osnovne šole v Ljubljani na Ledini. Na dnevnem redu je predavanje univerzitetnega profesorja g. Fr. Vebra o temi: »Moralno dobro in zlo«. Poročilo o društvenem gibanju, volitve odbora in odsekov in slučajnosti. Samostojne predloge je poslati odboru do 30. maja. Odbornike vabim na sejo ob pol 9. uri. Prosim točne in polnoštevilne udeležbe. — Za odbor: Janko Žirovnik.

+§ Marenberško učiteljsko društvo zboruje v soboto, dne 2. junija ob 9. uri v Ribnici na Poh. Vzored: 1. Društvene in stanovske zadeve. 2. Predavanje tov. Krajnika: »Narodnostno jezikovni quodlibet«. — Udeležba obvezna!

+§ Slovenjebistriško učiteljsko društvo praznuje v soboto, dne 2. junija 1923 v Studenicih svojo 50letnico s sledečim sporedom: Ob 10. maša za umrle člane. Po maši slavnostno zborovanje v šoli: a) Pozdrav tov. predsednika. b) Slavnostni govor tov. Kokla, nadučitelja v Studenicih. c) Slučajnosti. Po zborovanju banket. Kdor se udeleži banketa naj to javi najpozneje do 26. maja tov. Živkoto v Studenicih. Na neprijavljene se ne bo mogoče ozirati. Tovariši-ce! Življenske razmere nas silijo, da bo proslava naše 50letnice skromna, a naj bo tem pristržnejša. Prijateljski sestanek naj združijo pri 50letnici vse one, ki poimujejo, da je učiteljsko društvo v korist našemu stanu, v korist šol in narodu. Gostje — prijatelji in tovariši — dobrodošli. — Odbor.

+§ UČITELJSKO DRUŠTVO LI-TIJSKEGA OKRAJA zboruje dne 2. junija 1923 v Stični ob 10. uri popoldne s sledečim dnevnim redom: 1. poročilo predsednika; 2. poročilo tainika in blagajnika; 3. poročilo o programu UJU; 4. naš gmotni položaj; 5. razgovor glede poročevalca za šolske vrtove; 6. poročilo glede izvolitve odseka za »Ferialni Savez«; 7. volitev delegatov in namestnikov za pokrajinsko skupščino; 8. matični listi; 9. prosti predlogi in nasveti; 10. slučajnosti. — Ob tej priliki se bode razprodajala tudi »Stanovsko-strokovna knjižnica« 1. zvezek, ki je obvezan prevzeti vsak član za znesek 3 Din. Prosi se tudi da ne odlašate več z nakazilom članarine! Skrajni čas je že tudi, da se vrnejo vsi nerazprodani bloki za »Učit. konvikt«. — Odhod z jutranjim vlakom (6.20 ur), ki ima ugodno zvezo z Dolenjem (odhod iz Ljubljane 10 minut pred 8. uro). Za obed naj se vsak prijavi že pred zborovanjem ali pa vsaj na dan zborovanja takoj ob prihodu pri nadučitelju Dragu Gorišku. Dne 28. maja t. l. obhaja unok. tov. Janko Škerbinc svojo 80letnico. Ob tej priliki mu društvo kot svofemu zvestemu članu izreka svoje najvdanejše čestitke! Na dan zborovanja na svidenje! Pridite vsi da častno nastopimo tudi v teh, res izredno težkih okoliščinah. — Odbor.

+ BELOKRANJSKO UČITELJSKO DRUŠTVO je zborovalo dne 14. aprila 1923 v Semiču. Kljub neugodnemu vremenu se je udeležilo več članov — posebna hvala onim, ki so prihiteli iz oddaljenih krajev. Predsednik otvori zborovanje s pozdravom na vse navzoče. Poročilo tovarišice tainice se soglasno odobri.

Dopisi in društvene vesti. Predsednik priporoča »Stanovsko strokovno knjižico, izdano od »UJU« — poverjeništvu v Ljubljani. Izvodi so bili že večidel razprodani a v ostalem so tovariši-ce pridno segle po njih. Tudi za Tavčarijev sklad in zbiranju prispevkov za Aškerčev spomenik se je odzvalo mnogo navzočih.

Knjige »Slovenske Šolske Matice« je predsednik že razposlal, ostali jih prejmejo v najkrajšem času.

Pridružijo se soglasno predlogu poverjeništa »UJU«, da se vrši pokrajinska skupščina v Ptuj.

Na ministrstvo prosvete se vložita interpelaciji glede znižane vožnje k društvenim zborovanjem in obdavljenosti šolskih prirediteljev. Ministrstvo prosvete v Beogradu naj posreduje pri ministrstvu financ istotam, da se oproste obdavljenosti prirediteljev šolske mladine ki se goje v smislu narodnega prosvečevanja. Na naj se uprizore te v šolskih prostorih ali v privatnih lokalih.

Osrednji zvezi državnih nameščenecv se polasni obupni položaj državnih uslužbencev na deželi in se pozove, da preide k izvedbi groženj. Pripomniti je treba k pritožbam draginje državnih nameščenecv živečih v mestih, da podeželski državni uslužbenci občutijo iste denarne krize kot oni, ker presegajo isto draginjo življenske potrebščine na deželi kot v mestih. V nekaterih slučajih, kakor bolezen, na so oni v mestih na boljšem, nego oni na deželi.

Sklepi: Zato je učiteljstvo včlanjeno v Belokranjskem učiteljskem društvu na tem zborovanju soglasno sklenilo:

1. Pridružujemo se resolucijam na zborovanju državnih uslužbencev 13. marca 1923.

2. Posebno zahtevamo, da se nam nemudoma izplača znatni nabavni prispevek, kajti dolgovi ne bomo mogli poplačati in tudi si ne nabaviti obleke, ako se nam plače še tako zvišajo.

3. Osrednji zvezi državnih nameščenecv izrekamo svoje zaupanje in jo pozivljamo, da konča z grožnjami in prične z izvedbo istih, kajti naša beda je na vrhuncu.

Referat tov. Riglerja o dogodljajih njegovega bivanja v ruskem ujetništvu se nadaljuje.

Volitve. Predno se preide k volitvi poročevalcev o šolskih vrtovih se soglasno sklene, da isti prevzame to častno službo pod pogojem, ako se mu zagotovi potmine in dnevnice, ker beračiti je državnemu uslužbencu menda prepovedano. Kot poročevalca o šolskih vrtovih za metliški okraj se izvolita nadučitelj Barle (namestnik tov. Špan), za črnomaljski okraj na vodja šole v Tribučah Aleš Šoštarčič (nam. tov. Bartol).

Ferialni Savez. O pomenu Ferialnega Saveza je tov. Bogovič podal nekaj prav jedrnatih besedi ter predlagal ustanovitve podružnice F. S. v tem okraju. Njegovemu predlogu so se odzvali vsi navzoči. Ustanovi se »Podružnica učit. F. S.« za črnomaljski okraj z odborom: Načelnik: okrajni šolski nadz. Lukežič. Tajnika: tovarišica Pavlinova. Blagajničarka tovarišica Maričeva. Odbornik: tovariš Bartol.

Sklene se da se vrši prihodnje zborovanje 9. junija 1923 (ob lepem vremenu) na Vinici, sicer pa isti dan v Črnomlju.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

—lu »Prošnji za umirovljenje« je pri-dejati: usposobljenostno spričevalo, iz katerega je razviden dan zrelostnega iz-pita in vsi drugi osebni podatki v origi-nalu ali sodnijsko potrjenem prepisu in prevodu, če je nemško; vsi dekreti v origi-nalu in po dva prepisa od vsakega dekreta, če so nemški na prevod in dva prepisa od prevoda. Odlok je objavljen v lanskem letniku »Učit. Tov.« v celoti. Preklican še ni, če so pa uvedli medtem druge prakse, nam tudi ni nihče sporočil. Pač pa nam je znano, da je šla vloga v Beograd naj se odpravi ta skrajno bi-rokratski sistem.

— Popravek. V listku zadnje številke »Učit. Tov.« »Ped. Zbornik« se mora glasiti v drugi koloni prvi odstavek zadnja beseda »uti-litarizmu« in ne »militarizmu«: v tretji koloni prvi odstavek mora stati »osnovnošolskega učiteljstva« in ne »osnovnošolskega učit.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani. Odgovorni urednik: Franc Štrukelj. Last in zal. UJU — poverjen. Ljubljana.

Štev. 303/II.

RAZPIS UČITELJSKIH SLUŽB.

Z dovoljenjem višjega šolskega sveta se razpisujejo nastopne učiteljske službe v stalno namestitev:

1. Črešnjevec, petrazrednica z eno vzpor. služba za učitelja.

2. Makoje, šestrazrednica, služba za učitelja in učiteljico.

3. Sv. Martin na Pohorju, pošta Slov. Bistrica, trirazrednica, služba za učitelja in učiteljico.

4. Spod. Polskava, štirirazrednica z dvorazredno podružnico na Pragerskem služba za učitelja.

5. Zgornja Polskava, štirirazrednica, služba za učitelja in učiteljico.

6. Studenice, trirazrednica, služba za učiteljico.

Pravilno opremljene prošnje naj se vložijo po službeni poti do

dne 20. junija 1923

pri dotičnih krajinah šolskih svetih.

Kdor prosi za več služb obenem, mora vložiti za vsako službo posebno prošnjo, opremljeno s službeno razpredelnico.

Okrajni šolski svet slovenjebistriški,

Maribor, dne 17. maja 1923.

Štev. 738/I.

RAZPIS UČITELJSKIH SLUŽB.

Z dovoljenjem višjega šolskega sveta se razpisujejo nastopne učiteljske službe v stalno namestitev:

1. Sv. Duh na Ostrem vrhu, pošta Selnica ob Dravi, dvorazrednica z enorazredno podružnico, nadučiteljska služba in služba za učitelja ali učiteljico. Mesti zelo pripravni za mlajšo učiteljsko dvojico.

2. Št. Ili v Slov. gor., petrazrednica z eno vzprednico, služba za učitelja ali učiteljico.

3. Sv. Jakob v Slov. gor., petrazrednica služba za učitelja in učiteljico.

4. Sv. Jurij ob Pesnici, pošta Zgornja Sv. Kungota, trirazrednica, služba za učitelja ali učiteljico.

5. Sv. Križ nad Mariborom, pošta Zgornja Sv. Kungota, dvorazrednica z eno vzprednico nadučiteljska služba in služba za učitelja ali učiteljico. Mesto zelo pripravno za mlajši učiteljski par.

6. Zgornja Sv. Kungota, dvorazrednica služba za učitelja ali učiteljico.

7. Sv. Marieta ob Pesnici, štirirazrednica, nadučiteljska služba.

8. Sv. Martin pri Vurbergu, trirazrednica služba za učitelja in učiteljico.

9. Pobrežje, šestrazrednica z dvenia vzprednicama služba za učitelja.

10. Reka, pošta Hoče, dvorazrednica, služba za učiteljico.

11. Svečina, pošta Zgornja Sv. Kungota, trirazrednica nadučiteljska služba in služba za učitelja ali učiteljico.

Pravilno opremljene prošnje naj se vložijo po službeni poti do

dne 20. junija 1923

pri dotičnih krajinah šolskih svetih.

Kdor prosi za več služb obenem, mora vložiti za vsako službo posebno prošnjo, opremljeno s službeno razpredelnico.

Okrajni šolski svet Maribor,

dne 17. maja 1923.

Varujte otroke!

Če so razdrapani že Vaši živci, obranite pred tem vsaj deco! Otroci naj pijejo le „ŽIKO“!

NAJNOVEJŠE KNJIGE.

Pravkar so izšle v založbi Učiteljske tiskarne sledeče knjige.

1. STALEŽ ŠOLSTVA IN UČITELJSTVA V SLOVENIJI.

1923. Sestavljeni višji šolski svet. Natisnila in založila Učiteljska tiskarna v Ljubljani. Str. 217. Cena 42 Din.

2. PETA ČITANKA

za 6., 7. in 8. šolsko leto. Sestavil Pavel Flerè. Odobril oddelek za prosveto in vere pokrajinske urave v Ljubljani z odlokom dne 2. maja 1923, št. 1721. Izdala in založila Učiteljska tiskarna v Ljubljani, Str. 437. Cena trpežno vezani knjigi 46 Din.

3. VITOMILOVA ŽELEZNICA.

Spisal Josip Korban, nadučitelj v Gornjem gradu, Mladinski spis. Izdala in založila Učiteljska tiskarna v Ljubljani. Str. 58. Cena vezani knjigi 14 Din.

Naročila sprejema:

UČITELJSKA KNJIGARNA

v Ljubljani, Frančiškanska ul. št. 6.

ŽIKO

Pokusite - - - - ŽIKO - - in se pripravite, da ni okusnejše kave. Nadomešča pravo kavo ter potrebuje malo sladkorja, zato je tudi najcenejša. Priporočljiva je predvsem za otroke, bolnike in rekonvalescente. Številna priznanja na razpolago. Dobi se v vseh boljših trgovinah. Naroči se lahko tudi po povzetju najmanj 5 kg direktno v Pražarni „Žika“, d. z o. z. Ljubljana, Rož. dol.

V korist „Jugoslovenske Matice“!

„IDES“ Prašek za črnilo

raztopljiv v mrzli vodi, prekaša vse tu- in inozemske izdelke in tekoče ekstrakte!

„IDES“ Crnilo v obliki papirja za uradnike in učence. Za več kot 100% cenejši kakor tekoče črnilo!

„IDES“ Antracen in kovinasta črnila. Zahtevajte vzorce in cenike kateri, se pošiljajo brezplačno.

„IDES“ tvornica kemičnih izdelkov Tacen pri Ljubljani.

